Varga Csaba: A magyar nyelv titokzatos eredete

2020 február 16. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Írástörténészként az írásbeliség történetét (írásjel-készleteket és írásmódokat) kutatván fedeztem fel, hogy egykoron rövid szavak tartoztak a jelekhez.

Olyannyira összetartoztak, mint nap és nyár, észak és dél. Természetes tehát, hogy e titokzatos ?s-szavak nyomába eredtem.

Ám a kikereked? tájképen igen csak elámultam: nemcsak az ?si jelekhez jutottam közelebb, hanem kiderült az is, hogy az ?si írásjelekhez kitalálásukkor tapasztott szavak az emberiség legmeghatározóbb, legelterjedtebb alapszavai [*]

[*]Ez az írás *A magyar nyelv története* cím? könyv egyes részeinek kivonatolása.

KÉT AXIÓMA

Írástörténeti kutatásaim kezdetén **kilenc axiómát** fogalmaztam meg, hogy útjelz?ül szolgáljanak a távoli múlt ismeretlen tájain jártamban. Közülük a sorban a IX. axiómába foglaltakat kell itt leginkább megszívlelni, és egy pillanatra sem feledni.
(1) *IX. axióma: Ha m?ködik egy szabály, akkor létezik*

Tehát ha egy szabály – szigorúbb formában: törvény – általánosan érvényesül, akkor nem kételkedhetünk abban, hogy valóságos az a kapcsolatrendszer, amelyben megnyilvánulását tapasztaljuk. Ez nem semlegesíthet? megállapítás. Úgyanis ha csak egy kicsit is bizonytalan lenne, akkor például a fizika tudománya fabatkát sem érne.

Az írástörténeti axiómák közül az V. is vonatkoztatható szavakra, mely így hangzik: "Ha két jelkészletet azonosnak látunk, akkor nem két jelkészletet látunk, hanem egyetlenegy jelkészletet látunk két példányban leírva." Ez jelen témánkra átigazítva:

(2) *V. axióma: Ha két szót azonosnak hallunk-értünk, akkor nem két szót hallunk, hanem egy és úgyanazt a szót halljuk kétszer kiejtve.*

Ám itt nagy akadályba ütköztünk: a szóegyezésekkel kapcsolatban oly er?sek a hiedelmeink, hogy e témát külön is meg kell vizsgálnunk.

MIKOR EGYEZIK KÉT SZÓ?

Hogy két szó azonos, tehát egy (egyazon) szó legyen, ahhoz két feltételnek kell teljesülnie *egyszerre*:

a) a hangzásnak meg kell egyeznie,
b) és egyúttal a jelentésnek is azonosnak kell lennie.

Csak e két feltétel együttes teljesülése esetén mondható el két szóról, hogy nem két szó, hanem egyetlenegy szó az, kétszer kiejtve. Ha tehát a piacon azt mondom a néninek, hogy "füge", s ? fügét ad, nem sárgarépát, vagy tojást, akkor biztos lehetek benne, hogy az ? "füge" szava és az én "füge" szavam egy és úgyanaz a szó.

A SZAVAK VÉLETLEN EGYEZÉSÉR?L

"Óh, kétszáz véletlenül egyez? szó bármely két nyelvben található!" Ha létezik ostoba tudományos dogma, akkor ez az a javából. Amolyan ráolvasással való ördög?zés. Egyszer? számításokkal bemutatom a fenti, oly gyakorta hangoztatott állítás (vágy) bámulatosan balga voltát. E kis számolgatás eredménye olyan lesz számunkra, mint amikor elvágják a táltos paripa

bokáján a béklyót. (Nem állhatom meg, mert tanulságos: ez a "bék", az a "bék", amely a "béke" szóban is a lényeget adja: "kötés".)

Nézzük az átlagos, négy hangból álló szavak véletlen egyezésének esélyét:

a) Vegyünk alapul egy 25 bet?b?l álló ábécét.
b) Alkalmazzuk továbbá azt a megszorítást, hogy egyetlen hang sem ismétl?dhet a szóban.

A kérdés ekkor: Hány négy hangból álló szó állítható el? 25 hangból?

A négy hangból álló szó els? helyére tehát 25 féle hang kerülhet. A második helyre azonban már csak eggyel kevesebb hangot tehetünk, azaz csak 24-et, hogy kizárjuk az ismétlést. Hasonló módon a harmadik helyre már csak 23, a negyedikre 22 hang kerülhet. Eszerint a négy hangból álló lehetséges szavak száma:

25 x 24 x 23 x 22 = 303 600

Ám még nem értünk a számolás végére, mert láttuk, hogy szóegyezés akkor és csakis akkor mondható ki, ha a *két szó hangra is, és egyúttal jelentésre is azonos*. A jelentés azonban a fenti számításban még nem szerepel.

Vajon hány jelentése lehet egy szónak? Például mit jelenthet ez az ismeretlen szó: *sriv*?

Bármit az ég világon, ami jelentés csak létezhet. Nagyon lebecsüljük az emberi értelmet, ha azt mondjuk, hogy tízezer jelentése lehet, de vegyük ennyinek. Tehát a 303 600 még beszorzandó tízezerrel:

303 600 x 10 000 = 3 036 000 000

Vagyis négy hangból álló szavak véletlen egyezésének esélye egy a három milliárdhoz. A lottó telitalálatra ennél hétszer nagyobb az esélyünk!

Öt hang esetén a véletlen egyezés esélye:

1 : 63 756 000 000. Hét hang esetén:
1 : 24 227 280 000 000. Azaz egy a 24 trilliához!

Ezek oly hatalmas számok, hogy törölhetjük szótárunkból a véletlen egyezés lehet?ségét. Tehát a számítással nem hogy számottev?en csökkentettük az "Óh, kétszáz véletlenül egyez? szó bármely két nyelvben található!" ördög?z? ráolvasásban szerepl? 200-as számot, hanem eredményünknek köszönhet?en egyenest kijelenthetjük:

(3) *A véletlen szóegyezés maga a csoda*.

Természetesen a lehet? legelképeszt?bb véletlenek (csodák) is bekövetkeznek néha, de épp ritkaságuk miatt nem kell figyelnünk rájuk.

A helyzet azonban koránt sem ennyire egyszer? nagy id?távok esetében. Mert az egyezés megfoghatóságát rontja a kiejtés általános sokszín?sége, valamint a helyesírások és ábécék (a hiedelmekkel ellentétben koránt sem túl lassú) változékonysága. Vagyis ha lényegesen eltér? id?pontokban leírjuk úgyanazt a szót, a két íráskép szinte biztosan eltér? lesz. Ám ez a nehézség is kezelhet?, ha áttekintjük és megértjük a torzító hatásokat.

FONETIKUS ÍRÁS MÁRPEDIG NEM LÉTEZIK

Teljességgel érthetetlen hiedelmünk az is, hogy fonetikusan írunk.

Vajon miért nem üt szöget a fejünkbe, hogy akkor viszont miért a helyesírásért vívott nyolc-tíz évnyi küzdelem az iskolákban? Ha "fonetikusan" írnánk (ahogyan az gondoltatik), akkor elég lenne megtanulni egy ábécét (mi több: bármelyiket), ez egy hét, és ripsz-ropsz, már kész is, mehet egy életen át az írás: "ki mint hall, úgy ír". De kell-e bizonyítani: az a diák, aki fonetikusan ír, biztosan elégtelent kap dolgozata helyesírására. ("Åotjåortå a fist å sunkåot". Nos? Mert hogy ez már eleve leírhatatlan így a mai magyar ábécével. Vagyis úgyanazt mindenki úgyanúgy írja le, de saját kiejtésével olvassa fel.) Ebb?l következ?en:

(4) *A "fonetikus" írás csak azt az egyszer? megkülönböztetést jelzi, hogy hangokat jelöl? jelek láthatók a papíron, és nem például szótagjelek, vagy szójelek, ám ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy úgy írnánk le mindent, ahogyan halljuk. Ezt nagyon össze tetszettek keverni eddig.*

Tehát eleve arra kell számítanunk, hogy nem úgy ejtették ki a szavakat egykoron, ahogyan azt *ma* a régi írásokat böngészvén *visszamen?leg* kikumuláljuk a bet?kb?l. Mert mi a mai szokásaink szerint *látjuk* a papíron lév? bet?sorozatokat. Aki ezt nem veszi figyelembe, nem juthat messzire.

A KIEJTÉS SOKSZÍN?SÉGE ÉS AZ ÁBÉCÉ VÁLTOZÉKONYSÁGA

Ha régen leírtak például egy kórógyi kiejtés? szót az akkori latin ábécével és helyesírással, akkor a szót jelképez? bet?halmazra – ahogyan mondani szokás – az anyja sem ismerne rá. Kezdjük egy példával e csapda megértését. Ötszáz év szempontunkból nem nagy id?. Íme, egy idézet egy 1536-ban leírt szövegb?l (tessék csak nekigyürk?zni!):

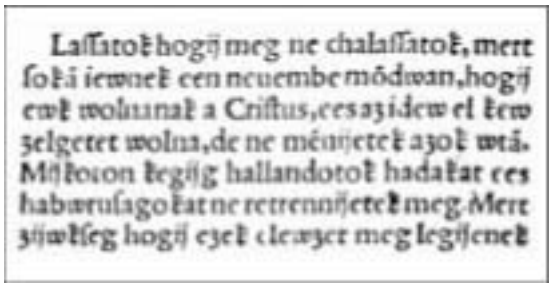
Laſſatok hogꝛ meg ne chalaſſatok, mert ſokā ieweꝛ cen neuembe módwan, hogꝛ ewꝛ woluna a Criſtus, ces azi dew el tew zelgetet wolna, de ne ménjetek azok wtā. Mikoron kegꝛg hallandotok hadakat ces haboꝛuſagokat ne retrennjetek meg. Mert zjwkſeg hogꝛ ezek elſzoꝛ meglegyenek

Elég ijeszt? annak, aki böngészni kezdi, holott csak az ábécé és a helyesírás módosulásával szembesült: a szöveg hibátlan, *ma is friss* magyar szöveg. Úgyanez, pontosan úgyanez a szöveg *mai* bet?vet?i szokások szerint leírva:

"Lássatok hogy meg ne csalassatok, mert sokan jönnek én nevemben mondván, hogy ?k volnának a Krisztus, és az id? elközelgett volna, de ne menjetek azok után. Mikoron kegig *(pedig)* hallandotok hadakat és háborúságokat, ne rettenjetek meg. Mert szükség hogy ezek el?ször meglegyenek…"

Helyesírási megjegyzés: A magánhangzó fölé húzott vonal azt jelzi, hogy a hang után még egy *n* hang is ejtend?. Sokâ = sokan, utâ = után, môdván = mondván. Az efféle hangkihagyás, hangugratás – sokszor jelöletlenül is – igen jellemz? volt a régi helyesírásokra.

És minél távolabb megyünk az id?ben, a mai és az akkori papíron lév? *látványok* közötti eltérés fokozatosan egyre nagyobb annál, mint ami a két írás között látható.

AZ ID? NYILÁNAK MEGFORDÍTHATATLANSÁGA

A papírra vetett SAILA szó mai *szemünknek* – mert a leírt szó csakis a szemünknek szól! – er?st idegen, ismeretlen szónak t?nik. Ám ha tudjuk, hogy e szó ama szép növény neve, amelyet ma ZSÁLYÁ-nak nevezünk, azonnal "képbe kerülünk". És itt jön a megszívlelend? érdekesség:

a) Teljesen tiszta tehát, hogy akkoron mindenképpen a *ma* ZSÁLYÁ-nak ejtett szót írták le.
b) De az, hogy SAILÁ-t írtak, nagyon keveset mond arról, hogyan ejtették ki a ma ZSÁLYÁ-nak ejtett szót.

Ekként el kell fogadnunk az új gondolatot: Nem tudhatjuk meg, hogy pontosan hogyan ejtették akkoron azokat a szavakat, amelyek papírra körmölve maradtak meg. *Csak azt mondhatjuk meg, hogy az akkor és úgy leírt szót ma hogyan ejtjük ki*.

(5) *Tehát nem fordíthatjuk meg az id? nyilát, a mából nem következtethetünk a múltra*. (Ez következik abból is, hogy a múlt nem ismerhet? meg tetsz?leges részletességgel.)

Vagyis szóegyeztetéseinkben csak akkor lehetünk eredményesek, ha a múltból közeledünk a mához. Ellenkez? esetben kutatásainkkal csak kis körön belül bolyongunk, a lényeg megértésének legkisebb reménye nélkül. (Immár vagy 150 éve.)

A K?KOR SZAVA: A KÉP

Ha pedig a régen leírt bet?kb?l nem deríthet? ki, miként ejtették ki pontosan a bel?lük akkoron összetákolt szót, akkor miként közelíthet? meg a régi szó? Itt mintha végleg talajt (múltat) vesztenénk. Pedig akad fogódzó, mégpedig a nyelvészetben minden eddig figyelembe vettnél is pontosabb. Ez pedig a szóba rejtett kép. Mert minden egyes szavunk: kép. És mert:

(6) *a régiségben mindent, de mindent annak látványa alapján neveztek meg*.

(Ha szavakról beszélünk: már maga a "kiejtés" kifejezés is kép: kiejtjük a szót a szánkból, mint kezünkb?l a bögrét.)

Ezzel egy eddig fel nem használt harmadik er?s fogódzót illesztettünk a szóhoz, és ez a szent hármasság jött létre: 1. a szó mindenkori hangzása (változó), 2. a szó leírt alakja (változó), 3. a szó által megadott kép (örök érvény?). Tehát ez utóbbi a legbiztonságosabb fogódzó. Bemutatom alább, mint nyílnak meg a múlt kapui, ha e hármasságra támaszkodván vizsgáljuk a szavakat, a képet tévén mércéül. Lük? Gábor *A moldvai csángók* cím? m?vében (Budapest, 2002, Táton.) egy sz?l?ültet? szerszám nevével kapcsolatban a következ?t írja (124. oldal): "A moldvai magyarok már évszázadok óta ismerik ezt a szerszámot, mert nevét még palatalizálatlan alakban vették át. Az oláh *pitinog-chitonog*, a magyar *bitonág* név eredete ismeretlen".

Ám a fenti vizsgálati módszerünk alapján nagyon is könnyedén megtalálhatjuk az oláh *pitinog-chitonog*, a magyar *bitonág* elnevezés eredetét. A pitinog-chitonog sz?l?ültetéskor használt bot, melyb?l alul kiáll egy ág, hogy lábbal nyomva mélyíthessék a lyukat a venyige számára. Lük? Gábor az eszköz rajzát is közli. Nézzük, mi olvasható ki az alábbi háromszögb?l:

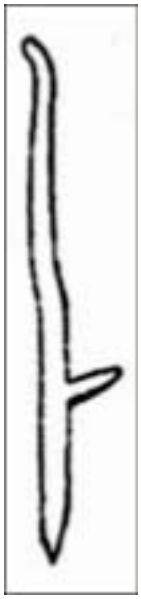

Az alsó sorból világos úgyan, hogy a *pitinog* = *chitonog* = *bitonág*, tehát egy szó ez, háromféle kiejtéssel, de mindhárom "elmosódottsága" miatt a jelentésr?l nehéz valamit is mondani; Lük? Gábornak sem sikerült. Ám ha a viszonyítás harmadik pontjául tesszük meg azt az eszközt, amelyet megneveztek e szóval, tökéletes bizonyossághoz jutunk. Mint ahogy a kétlábú szék eld?l, de a háromlábú áll rendületlen: ez csakis magyar teremtette szó lehet. A rajz egyértelm?síti: a szóban két szó, a *bot* és az *ág* szerepel, mi több, a *bot* helyhatározóval: *bot*-on, és pontosan *boton ág* a tárgy is. Így jutunk billeg? sejtést?l pontos, körkörös bizonyítékig. Felírhatjuk tehát:

pitinog, chitonog, bitonág, botonág

Egy szó, négyféle kiejtéssel.

A kép tehát nagyon biztonságosan segít a kiejtési változatok közötti eligazodásban, azonosításukban.

A SZÓ VÁLTOZIK, A KÉP MARAD

Azzal, hogy így írjuk fel a szókapcsolatokat: "egy szó négyféle kiejtéssel", "egy szó huszonötféle kiejtéssel", "egy szó tízféle kiejtéssel" stb., a (2) sorszám alatt már látott V. axióma egyik következményét juttatjuk érvényre. Ezzel pedig egy igen fontos új eszközt vonunk be a szóegyeztetésekbe. Ráadásul ha megvizsgáljuk az "egy szó, x-féle kiejtés" tartalmát, teljesen kitisztul a lényeg:

(7) *Ha a szó képi tartalma azonos, a kiejtése pedig többféle, akkor ezzel azt is mondjuk egyben, hogy A SZÓ VÁLTOZIK, A KÉP MARAD*. Ez is egy axióma érték? megállapítás, és tökéletesen új szemléletet hozván a vizsgálódásainkba, dönt? hatással van a múltban való kutatás eredményességére.

Például a *kör* mások által is szaporított kiejtési változatai egyaránt úgyanazt az ?sképet-?sszót ?rzik:

cir, kir, ker, kör, kor, kur, kür, kr, khor, khr, gör, gir, ger,
gar, gor, gyr, gur, gr, gy?r, gy?r stb.

egy szó ez, húszféle kiejtéssel (no és többféle ábécével és helyesírással leírva)

Alább olyan példákat látunk, melyekben a szó jelentése is, és kiejtése is eltér?, csak a kép rendületlen, ám mégis egyértelm?en belátható: egyetlen szó kiejtési változatai mindahányan.

KÉT UJJGYAKORLAT

Régente a hangsúlytalan magánhangzót sokszor nem írták ki, meglehet az is, hogy némely vezet? nyelvjárásokban egyszer?en "elharapták" a szó kiejtése közben. Pl. *golóbis = glóbus, kriszt = kereszt*. A szlávok különösen brillíroznak a magánhangzó kihagyásában: *zmrzlina = zúzmara, strbit = csorbít, tkács = takács*. Figyeljük meg, a szóba rejtett kép tengelybe állításával, és a kihagyás efféle jelenségére építve, mennyire meglep? felfedezésekre juthatunk. Legyen az els? példa a latin *crep* szó.

A *crep* a szótár szerint: "zörög". Tehát a krepp-papír = "zörg? papír". Toldjunk a *c* és az *r* közé egy magánhangzót: mondjuk az *e*-t. Az így kapott szó: *cerep*. Ha a *crep*-et *krep*-nek (is!) ejtjük mostanság, ezt is ejthetjük így: *kerep*. Kérdésem: vajon mit tesz a gólya, amire az mondható, hogy zörög, és a *kerep* a jó szó rá?

Ha *i*-t teszünk oda, és *c*-nek ejtjük a *c*-t (például Ciceró egyaránt helyes olvasatai: Ciceró, Kikeró, Csicseró!), akkor a *cirip* szót kapjuk. Vajon mit tesz a tücsök kés? nyári este, ami összevethet? a gólya "zörgésével"?

Ha a Ciceró-Csicseróhoz hasonlóan a *c*-t *cs*-re váltjuk: *csirip*. Mit tesz a madárka, ami összevethet? a gólya és a tücsök "zörgésével"?

Úgyanez *e* magánhangzóval ejtve: *cserep*. Használjuk az *m* gyakori vendéghang voltát is. (Pl. *klupa-klumpa, kalapál-kalimpál, göb-gömb*.) Tegyünk tehát a *cserep* szóba *m*-et: *cseremp*. Ö-vel ejtvén: *csörömp*. Mit tesz az edényeket rakosgató, ami összevethet? a gólya, a tücsök és a madárka "zörgésével"? Szóismétlés tehát: "*csörömpöl? cserép*". (Csak megjegyzem: cserfes [>cserpes>cserepes] szájú = zörg? szájú, de már láttuk, érthetjük ezt csiripelésnek = ciripelésnek is.)

Az *r* gyakran változik *l*-lé. Változtassuk meg a *kerep* szót ekként. Ekkor a *kelep* szót kapjuk. Joggal tehetjük, mert a *kerepel* és *kelepel, körl?* és *küll?* kiejtés egyaránt él. Mit tesz a gólya, ami úgyanaz, mint amit a kovács tesz? *Kalapál*. Egyik a cs?révél, másik a kalapáccsal. Kelepel = kalapál azonosság titka: nyelvünkben igen sok szó megvan magas és mély hangrendben egyaránt. Ballag-billeg, vás-vés, család-cseléd, csak-csek(ély), korzó-körz?, fonák-fenék, és ilyen a kalapál-kelepel is.

A *kelep* szó pedig *m* vendéghanggal és mély hangrendben *kolomp*. Lám, megkaptuk, hogy a *csörömp* és a *kolomp* egész pontosan úgyanaz a szó – kétféle kiejtéssel. És vajon nem *csörömp*öl-e az, aki *kolomp*ol? Továbbá nyelve zörgeti a *kolomp*ot: *kalimp*ál, ahogy a kovács is. Továbbá még: latin *colaph*(us), ejtsd *kolap*(usz) = ütés, az-az pontosan *kelep, kalap, -ál* véggel *kalapál*, ez az els? magánhangzót vesztett *klopf*(ol) is. Vagyis ez is mind egyetlenegy magyar szó.

Hogy nem elszórt jelenségr?l van szó, meger?sítésül álljon itt egy következ? példa is, a változatosság kedvéért ezúttal ógörög: lataks és latag.

Ez így "ijeszt?nek" t?nik. Ha leírjuk saját bet?inkkel: *lataksz*, a másik *latag*, még mindig "nem látunk semmit", csak azt, hogy úgyanaz a szó áll mindegyik elején. Ám menten megvilágosodunk, ha ide írom, hogy mit akartak kifejezni az ógörögök e szavakkal: *lataksz = latyak, latag = lötyöget* (ez áll a szótárban, de *löttyög* lenne ez). Tehát *lat = laty*.

És így már sorolhatjuk: *latyak, latyakos, löttyen, lötyög, löttyed, löttyint, lettyen, littyen, lötye, lötty, lity-loty, lotyog, lotyó, lüty?, lityi;* a *ty*-t *cs*-re váltván *loccs, locs-pocs, locsog, locsol, lucs, lucsok, lucskos*, régi: *lacsakos, lacsik, locska; f*-re váltván *lefety, lefetyel, lafatyol;* a *loty*-ban az *l r*-re váltván *rityeg, rotyog, rötyög, rottyant, rittyent* (vö. *r = l, littyent, lottyant: loccsant*), *rityroty, retyerutya, rötyi* és így tovább (a *reterátot* és bizony a *lat*rinát is a magunk térfelére húzhatjuk tehát).

Tehát k?kori-ókori nyáresti tájkép: tücsök *ciripel*, a madár *csiripel*, a *cserép*edény *csörömpöl*, a gólya *kerepel > kelepel*, a *kerepl?* szintén, a kút kereke *kerreg*, a víz *csörög*, bocsánat, *csorog*, a kovács *kalapál, kalimpál*, a kolomp *kolompol*, a kolomp nyelve úgyan csak *kalimpál*, a víz *lötyög*, a szomszéd *lotyog*, a kölök *rötyög*, a leves *rotyog* és így tovább. De vigyázat: Nem az mondható, hogy különböz? dolgokat nevezünk meg egy szóval, hanem egyedülálló módon akként cselekszünk, mióta világ a világ, hogy mindig a dolgok mélyén lév? azonosságot mérjük fel, és amiknek legmélyebb lényege azonos, azokat természetes módon e legmélyebb lényeget kifejez? gyökkel nevezzük meg. A kiejtésben tapasztalható különbség csak annyi, hogy a kiejtés módosítgatásaival finomítjuk, terelgetjük a jelentést. Ezzel egy önmagában is csodálatos és egyedülálló jelenséget fedeztünk fel:

(8) *A magyar nyelvben nemcsak a szó összeállításával, hanem magával a szó kiejtésével is irányítható, pontosítható a jelentés!*

(Vagyis szókincsünk: "változatok egy kevéske témára".)

E lényeg-keresés és aszerinti megnevezés az oka, hogy nyelvünkben szükségszer?en felgyülemlenek a valaha is megszületett kiejtési változatok. Mert ha már átirányítottuk a *cirip*-et a tücsöknek, a *csirip*-et a cinegének, a *cserep*-et az agyagedénynek, a *kerep*-et a gólyának, a *kalap*ál-t a kovácsnak, az úgy és ott is marad. Ennek köszönhet?, hogy szókincsünk a lehet? legtávolabbi múltból is nagyon sok emléket ?riz rendületlen. Ezért mondhatjuk, hogy nyelvünk nagyon jól emlékezik a múltjára, szavaink dönt? többsége: nyelvemlékünk az id?k mélyéb?l. Következmény:

(9) *A magyar nyelvb?l visszafejthet? a kezdet.*

Hogy lássuk, nagy titkokat fejtünk meg itt, és nem b?vészkedünk, bemutatom, hogy akár egyetlenegy bet? is elvezethet a múltból a mába bennünket, ha valamennyire már eligazodtunk az írásbeliség útveszt?iben.

A DI BET?PÁR NYOMÁBAN

Megkértem egyik, angolul anyanyelvi szinten beszél?, és az angol helyesírást tökéletesen ismer? barátomat, hogy írja le nekem a *gyönyör?* szót. Mivel az angol ábécében se *gy*, se *ö*, se *ny*, se *?* nincsen, keze nyomán ez lett a *gyönyör?*-b?l:

*di*oniorou

Szintén a fenti "di" bet?pár áll a csizmadia szóban is. A csizma annyit jelent, hogy *csisz*olt, fényesített b?rb?l készült valami, a *dia* pedig *készít?*. Csizma*dia* = csizmakészít?. (Ógörög csizmadia = *szüszmatia*. Aligha igényel kutatást...) Nézzük meg, mit mond err?l, és magáról a "di" bet?párról a régi (Czuczor–Fogarasi) szótár:

CSIZMADIA Máskíp csizmazia, azaz, csizma-csia, csizmacseáló, v. csináló, DI dia, czizma-dia, változattal: zi, csi, zia, csia, a törökben: dsi. V. ö. cse, cseál, és te, tesz.

Ebb?l látható, hogy a "di" gyök sokféle kiejtéssel használtatott és használtatik. Ezek:

di, te, té, zi, zia, csi, csia, cse cse(ál)

Egy szó ez, nyolcféle kiejtéssel.

A *csin, csin*-os is annyit jelent csupán, hogy cseált, csinált, mármint a küllem. Úgyancsak ez a szó a *csín* is: valaminek a *csín*ja, csínja-bínja, hogy kell csinálni, cseálni, tenni. Csízió értéménye is ez: a cseálás fortélya. Van azonban a *di*-nek egy további kiejtési változata is, a *gya*, mely *–k* (eredetileg –g), illetve *–r* végz?déssel:

GYAK a cselekvést, m?ködést jelent? dia, csia, szókkal rokon, gyakor, gyakorol, gyakorta. Gyakor, a cselekvést jelent? dia diag-ból, mintegy diagó, azaz valamit ismételve tev?, cselekv?.

GYÁR gyáros, gyárt, gyártó. Amennyiben csinálást jelent, rokona; csi, di, csinál, dia.

Vagyis a *gyak*, eredetileg *gyag* (diag) úgy adatik a *di* = *gya* gyökb?l, mint a rú-g, sú-g, zör-g, mor-g emezek gyökéb?l. A *–g* (változattal *–k*) tehát folyamatossá teszi a cselekvést. (Régente *gyag* > *gyak* jelentett közösülést is.) Így tehát e fent bemutatott nyolcféle kiejtéshez egy kilencedik is járul, a *gya*.

Csakhogy ez a *dia* = *gya* egyéb szavakban is megtalálható (pl. még: Dienes–Gyenes). Ha a már említett –g > k végz?dést egyaránt a *dia* = *gya* után illesztjük, akkor *diak* = *gyak* adatik. Ez a *diak* pedig nagyon emlékeztet a *diák*, a *gyak* pedig a *gyak*(orló) szóra. Nem is véletlenül. A diák nem egyéb, mint gyak(orló), gyak(ornok).

DIÁK (…) A régibb magyar mesteremberek így hívták tanítványsegédeiket. (…) Tájejtéssel: deák. A hellen diakonoV (diakonosz)-ból eredett a latin diaconus, mely azt jelenti: egyházszolga, és ezekb?l aztán alkalmasint a magyar diák. Megjegyzend? a hellén didaskw (didaszko) is, mely azt jelenti: tanulok, pontosabban tehát: gyakorlok.

A diák és a diakon (latinosan diakónus: papi hivatalra készül? növendék) tehát egyszer?en *gyak*orló, *gyak*ornok. Nem gyésítve írhatjuk akár így is:

diakorló, diakornok, diakorlat, diakorlott, diakorta.

Nem idegen szó tehát a *deák* sem, a *di* b?vér? magyar változatai igazolják, hogy a magyarból került az ógörögbe és a latinba is egykoron.

"*Di*"-t tartalmaz továbbá a *diamant* is (francia és holland *diamant*, olasz és spanyol *diamante*, angol *diamond)*. Ha a *di* helyett *gy*-t ej-tünk, a *gyamant* szót kapjuk, mely kissé nyíltabban ejtve: *gyémánt*. Tehát:

diamant, gyémánt

Egy szó kétféle kiejtéssel.

Tehát ahogy adatik a *diak* = *gyak* azonosság, éppúgy adatik a *diamant* = *gyémánt* azonosság is. (Az átadás-átvétel iránya is világos, mert a *gom, göm, gam, gy*-vel *gyöm* gyök rejtezik benne, például a *gyön*gy régen *gyöm*gy, ahogy a *ron*gy pedig *rom*gy volt.)

Ismét megpiszkáltunk egy "idegen" szót, ezúttal egy ógörögöt, és nyelvünkb?l ismét hatalmas szó-t?zijáték bomlott ki. *Ott* érintettünk meg valamit, és *itt* pezsdült nagy t?zijáték.[1] Be kell látnunk: a fenti lebilincsel? úti élményekhez pusztán csak a helyesírások, eltér? ábécék, változatos kiejtések torzító hatásának felmérésével, majd semlegesítésével jutottunk el, de f?képp azzal, hogy a mai gyakorlattal szöges ellentétben *mi a múltból magyarázzuk a mát, és nem a mából a múltat*. Valamint azzal, hogy tudatosítottuk és munkaeszközzé tettük az "egy szó (gyök) – x-féle kiejtéssel" jelenséget.

És hogy legyen mibe kapaszkodva végleg átlendülnünk a legnehezebb akadályon, vagyis ne utasítsuk el már eleve azt, amit egyre er?södve gondolunk a fenti példák alapján, ismételjük meg itt az (1) jel alatt látott IX. axiómát, kissé b?vítve: *Ha egy szabály – szigorúbb formában: törvény – általánosan érvényesül, akkor nem kételkedhetünk abban, hogy még akkor is valóságos az a kapcsolatrendszer, amelyben megnyilvánulását tapasztaljuk, ha arról eleddig nem tudtunk semmit*.

Könny? belátni ennek igazát, miáltal következményeit is belátni kényszerülünk: a fenti példákban végigterebélyesed? szabályszer? összefüggések mögött valós kapcsolatrendszer húzódik meg: a mélyb?l mindenhol el?türemked?, titokzatos nyelv. És mint látszik, e szókincsnek éppoly jelz?je a gyök és az általa jelölt kép, mint madárnak a tolla és annak színe.

A GYÖK ÉS A GYÖKRENDSZER

A magyar nyelv gyökrendszerének feltérképezése Czuczor Gergely nevéhez f?z?dik, bár ? hivatkozik ebbéli el?dökre. A gyökök alapvet? volta sok állóvizet megzavart, töröltetett is a köztudatból. Mi több, megtagadtatott.

Ezen a döntésen csak csudálkozhatunk. A megtagadók (kik, miért?) olyanok, mint az a viccbéli bácsi, aki az állatkertben hátat fordít a zsiráfnak, mondván, "ilyen állat nincs is". (Hogy kikerüljék a gyök felkavaró fogalmát [mert ott van az], kitalálták az "elvonást". Például, hogy a *fon* a *fon*adékból keletkezett volna "elvonással". Ez lenne a gyök létének cáfolata, vagyis az, hogy egy-egy hosszú szó kezdetét egyszer csak valakik "elvonták", és aztán ebb?l újabb szavakat teremtettek. No, de amit "elvontak" volna a képzett szóból, t?szóként új szavakat alkotandó bel?le, az meg mi a csoda? Erre nem is lehet mit mondani. Továbbá, amíg nem "vonták el" mondjuk a fonadékból a *fon* gyököt, addig vajon hogyan mondták azt, hogy "megfon", "fontoskodó", netán azt, hogy "megfontoltan"? Fogós kérdés, nem? Az interneten láttam valahol err?l egy véleményt: "Engem sem lep meg, a víz szavunk is a vízvezetékb?l van, és a kályha szavunk is a kályhacs?b?l. Nem?" Ennyi elég is.)

Legtanácsosabb, ha mindenr?l magunk gy?z?dünk meg. Vegyünk el? egy magyar–angol szótárt, és figyeljük meg, hogy a magyar oldalon mennyire egyöntet?en úgyanazzal a szótaggal kezd?dnek rendre a szavak. (Az alábbi adatokat én az Országh-féle szótárból vettem.) Például *kör*: három oldalon keresztül sorjázik a szavak elején, legyenek a szavak jelentései akár olyan távoliak is, mint: körömpörkölt, környék, köret, körz? stb. Ám a *ker* is ez a gyök (kerék, keretlegény, keresked?): újabb 8 oldal. A *kar* is ez (karika [körike, kerek], karima, karzat): újabb 4 oldal, a *gör* is ez a szó (görbe, görcs, gördül): újabb 3 oldal. A *gar* is ez a szó: újabb egy oldal. Ám úgyanezek a meg-, át-, fel-, túl-, rá-, szét- stb. el?tétekkel is megvannak, tehát a kapott 19 oldalt teljes biztonsággal szorozhatjuk *legalább* hárommal, miáltal 57 oldal adódik. Vagyis 57 oldalon keresztül úgyanaz a gyök áll a szavak f? helyén, és még nem is vettük számításba e gyök kiejtésben jobban kitekeredett változatait. (Még kilenc gyök, és máris 570 oldalas szótárt szorongatunk! Visszatérünk még ennek súlyos következményére.) Ám eközben az angol megfelel?kben nem tapasztalható ilyen tökéletes rend. Nem csak ilyen nem: semmilyen sem. (Aki figyelmes, talál rend-töredékeket ott is, de az e csoportba tartozó szavak szerfelett ismer?snek t?nnek… Pl. angol *undo* = *ondó* (azaz ontó, öml?); csak a kiejtésük tér el.) Nem folytatom. Aki azt mondja, hogy magyar nyelv nem a gyökrendszerre épül, az nem látott még szótárt.

MI A GYÖK?

A gyök különös szerzet. Három hangból áll (legalábbis az utóbbi tízezer évben). Kétoldalt mássalhangzó, középütt magánhangzó: ez egy gyök. A közrefogott magánhangzó tetsz?leges lehet, nem járul hozzá a gyök alapvet? jelentéséhez. (Alapvet?en a távolságot, közeli-távoli id?t, min?séget, méretet jelöli. Magas hangrend közeli, fiatal, mély hangrend öreg, távoli. Például ott–itt, az–ez, av–iv (if), vás–vés. Meglehet, ez a hatás mára er?sen leromlott.) A mássalhangzók változása, például *r* > *l, h* > *f, h* > *b, g* > *k, t* > *d, b* > *p* stb., szintén semmilyen hatással sincs a gyök jelentésére. A kezd? hang el is veszhet (foszlik > oszlik, billeg > illeg), vagy közbe is szúródhat hang (csónak–csolnak), a hangok össze is keveredhetnek (szökcse–zöcske, ugrat–rúgtat). Vagyis a gyök jelentése áll, mint a levert cövek, miközben a gyököt kifejez? hangalak "elkószálhat", ám csak annyira, mint a cövekhez kötött kecske. Vagyis ha egy gyökszó összes kiejtési változatát egymásra vetítjük, egy rendkívül elmosódott alakzatot kapunk, mint amikor sok ember arcképét egymásra vetítjük. (Ilyen elmosódott alakzat például az orkánban leng? zászló is.) Ám ha ez így van, akkor mi alapján különböztethet?k meg a gyökök?

A válasz – mint már említettük: a beléjük rejtett kép alapján. A gyökökbe rejtett kép végtelenül maradandó: "a szó változik, a kép marad". Ezeket a meghökkent?en maradandó képeket neveztem el "?sképeknek". Az pedig, hogy az ?snyelvben – magyar nyelvben a kiejtés miért nem változhat parttalanul, csak nagyon zárt körön belül, de még akkor is nagyon lassan, röviden is érzékeltethet?.

Az angol szavak, például a *ninny*, bárhogy változhat, mert semmi sem írja el?, hogy azt a jelentést hogyan *kell* szóba önteni.

Változik is az angol szókincs, derekasan.

Ezzel szemben például ha a magyar *kör*öm szóban a *kör* megváltozna, a szó értelmét veszítené. *Mert a kör nem tárgyat, hanem ilyen alakúságot jelent!* Hogy megváltozhasson a kiejtése, az új szónak a *kör*mös, a *kör*nyék, *kör*ülbelül, *kör* nyezetvédelem stb., tehát az összes körrel kezd?d? szót is magával kell húznia, melyekb?l csak alapesetben is 15 oldal van a szótárban. Ez tehát igen jelent?s, módosulást fékez? tényez?. Az angol szóváltoztatás tehát teher nélküli, a változni kívánó magyar szónak pedig tonnákat kell magával vonszolnia. Változhat a kiejtés persze, például úgy, hogy mindenki *kh*, majd *g*-ként ejti a kezd? *k* hangot. Ekkor lesz *kör*b?l *gör*. Aztán a néprészek, nyelvjárások keverednek, és keverednek a kiejtési változatok is. Így adódik, hogy hol azt mondjuk, *ker*et, hol azt, hogy *kö*ret, a *kör*bül lehet *gör*bül, a *ker*t lehet *gar*t, a *kör* lehet *Gy?r, gy?r*(?) is és így tovább.

Kiejtésének változása tehát nincs hatással a gyökre, különben például már az er?sen *í*-z? nyelvjárás is érthetetlen lenne az *a*-zó nyelvjárást beszél?k számára. (Példa a nagyobb eltérésre: az *ás* és a *váj*; egy gyök – kétféle módon kiejtve.)

A GYÖKÖK SZÁMA

Els?ként leszögezhetjük:

(10) *Ha a teljes szókincshez viszonyítva kicsi a gyökök száma, akkor igen alapos ok miatt az.*

Tehát a gyökök számának megállapításával szükségszer?en a gyökök számának okára is fény kell, hogy derüljön.

A gyökök kutatásának egyik ága a Czuczor Gergely[2] – Kiss Dénes[3] vonulat. (Nélkülük semmi sem lenne.) Czuczor is a hangok hangulatára vezette vissza a gyököket, csakúgy, mint ma Kiss Dénes. (Kiss Dénes fogalmazta meg els?ként, hogy a mássalhangzók hordozzák a gyökök jelentését.) Ezen elgondolás lényege, hogy minden hangnak van érzelmi, képi tartalma, például *b*: búb, bab, *á*: ámulat, a nyitás érzeményével, tehát akár *ás* is, és *ásít* is, és így tovább. Kétségtelen, a hangok kifejez? erejét már a csecsem? is érzékeli, és él is vele. Eszerint annyi végs? alapgyök létezne, ahány hang, amit ha durván 25-nek veszünk, azt mondhatjuk, hogy szókincsünk kb. 25 gyökb?l épül fel. Nem légb?l kapott gondolat: a hang "érzeménye" szókincsünk nagyon fontos alakítója. Mi több, ha egy adott pillanatban, az id? egy metszetében vizsgáljuk a gyököket, a gyökök keletkezésének efféle magyarázata elkerülhetetlen.

Egyetlen hiba van ebben: a gyökök kiejtése az id?k folyamán akár lényegesen is változhat. Például a VÖLgy, VALag, valamint a FESték, FOS gyöke egy és úgyanaz a gyök, érteménye: "szétmálló, "szétváló", csak kiejtésben különböznek. (Itt nincs lehet?ség ezt kifejteni, a teljes könyvben bemutatom, miért van ez így.) A gyök "végigzongorázhatja" a fél ábécét, a lehetséges összes variációban: alapképe rendületlen. (Teljes mellszélességgel vállalom: például *horror* és *borzol* egész pontosan úgyanaz a szó – kétféle kiejtéssel. Lásd b?ven: HAR 2.) Tehát nem a hang hangulata adja a gyök végs?, legelemibb jelentését, bár fontos alakító er?.

Érdemes itt megismételni: *nemcsak a szó képzésével, hanem magával a szó kiejtésével is irányíthatjuk, pontosíthatjuk a jelentést*. Czuczor Gergely és Kiss Dénes azt ismerte fel, hogy ennek milyen nagy a szerepe a szóalkotásban. De ez csak a szavak "színezése", árnyalása.

A másik kutatási irány képvisel?je Marácz László. (Épp az Ökotájban jelent meg a gyökökr?l egy nagyon fontos írása.[4]) Igen jelent?s eredmény, hogy Marácz az id?t is bevonja vizsgálódásaiba, így nála a gyökök rendszere – általa meg nem adott, de példáiból láthatóan nagyon kis számú, és teljesen elkülönült – hanggomolyokra válik szét. Ezek azonban összefolynak. Hiszen a PIRinyó, PIRos és a PÖRög PIR, PÍR és PÖR gyökében hiába szerepel egyaránt a *p* és az *r*, a PER, PIR, PÍR gyököknek semmi közük egymáshoz. A szétválasztás elve tehát nem lett meg.

Marácz eredménye azonban szintén nagyon jelent?s. Bebizonyította, hogy a gyökök jelentés alapján szervez?dnek, és kiejtésük nincs jelent?s hatással jelentésükre, csak színezik azt. És ebb?l következik az alábbi fontos tétel:

(11) *Ha többféle kiejtési változata van egy gyöknek, akkor nem gondolhatunk egyébre, mint arra, hogy egyetlenegy gyökb?l jöttek létre ezek a változatok. Tehát mindegyik "gyökcsaládnál" egy és csakis egy gyök áll a kezdeteknél.*

Tehát hiába van egy gyöknek mondjuk ötvenféle kiejtése, ez csak egyetlen gyök akkor is. Ebb?l következ?en ismét az adódik, hogy a gyökök száma szükségszer?en nagyon kicsi. Pusztán ennek végiggondolásával is sorsdönt? eredményre juthatnánk. Czuczor még lajstromba is vette a szókincsünkben lév? összes gyököt (ezt a gyökszótárt az említett m?vének elején be is mutatta[5]), és sokszor jelzi, hogy ez a gyök úgyanaz, mint az, az meg, mint amaz stb. Például *t*-bet?nél *töm*. Végül megjegyzi: úgyanaz, mint *döm*. A *d* bet?nél a *döm*re hozott példák után jelzi: úgyanaz, mint *gyöm*. Ekkor a *gy* bet?höz lapozunk, a további utalás itt: lásd *zöm*, és így tovább. Csak annyi kellett volna, hogy megkérdezze a munka végeztén: No, akkor lássuk végül, mennyi is ez? Ám Czuczor nem kezdett el számlálgatni, ahogyan Marácz sem, és Kiss Dénes sem. Pedig ott állt mindegyikük a határon.

Czuczor gyökszótára 2400 címszót tartalmaz. Óvatos alsó és fels? megközelítéssel els? lépésben az adódott, hogy 30-60 közé

tehet? egy-egy gyök kiejtési változatainak száma. Vagyis 30-60 helyen is szerepel úgyanaz a gyök, csak különböz? kiejtésekkel, tehát a kezd?bet?ik szerint szét vannak szóródva a legkülönböz?bb helyekre a szótárban.

A két széls? értékkel osztva: 2400:30 = 80, illetve 2400:60 = 40. Tehát ezzel az óvatos megközelítéssel az adatik, hogy a gyökök száma 40–80 közé tehet?. Ennyi b?ségesen elegend? annak bizonyítására, hogy ez a nyelv kitalált nyelv.

Másképp is becsülhet? a gyökök száma, mégpedig egy eddig soha el nem végzett számítással. Emlékezzünk az el?z?leg említett *kör* gyökre: kb. 57 oldalt foglal le a szótárban. Ez a szótár (az Országh-féle) 1000 oldal körüli. Ebb?l egyértelm?en adódik:

(12) *Ha mindegyik gyök hasonlatos terebély?, mint a kör (és nincs okunk nem ezt feltételezni, mert miért lennének kivételezett gyökök?), akkor nyelvünk nem épülhet fel 19-20-nál több gyökb?l, hiszen 20 X 57 = 1140, és ez máris több, mint a vizsgált szótár 1000 oldala. Ennek bizonyító erejéhez nem kell magyarázatot f?znöm*. (Tessék csak kiszámolni.)Jelen pillanatban már – jónéhány gyököt alaposabban átvizsgálva – úgy látom, hogy a gyökök száma valószín?leg 20 közeli, vagy akár annál is kevesebb. (Lásd: HAR 1., 336–338, valamint 356–358. old.

Ezen kívül a HAR 2. kötete nem egyéb, mint négy gyök bemutatása és hatalmas európai terebélyüknek a lehet? legrészletesebb leírása, mely egyben fenti 12. sorszámú tétel lehet? leglátványosabb bizonyítása is.) Ez a felfedezés a gyökök lényegének feltárásával még inkább belátható.

A GYÖKSKÁLA

Els?ként bemutatom azokat a gyököket, amelyek alapvet? voltáról már szerteágazóan megbizonyosodtam (csak egy kiejtési változatot jelölök):

MÁL: ami részeire megy szét,
GUR: ami görbére hajlik,
RO: ami az ép állapotot megrontja,
NE: ami b?vül, növekedik,
HAR: ami er?teljesen el?tör.

Itt most számot kell vetnünk egy meghökkent? és könyörtelenül érvényesül? törvényszer?séggel is. Ezt fogalmazza meg az alábbi, nagyon fontos tétel:

(13) *Bárki önmaga is könnyen megbizonyosodhat a szótárt lapozgatva, hogy azt, ami görbére hajlik, sohasem kezdjük MÁL gyökkel kezd?d? szóval megnevezni. Azt, aminek lényege a b?vülés, növekedés, sohasem kezdjük RO gyökkel kezd?d? szóval megnevezni és így tovább.*

Ha most ezt a felismerést is beépítjük a fenti meghatározásokba, a következ?vel kell szembesülnünk. Számunkra

MÁL: a világegyetemben minden, ami részeire megy szét,
GUR: a világegyetemben minden, ami görbére hajlik,
RO: a világegyetemben minden, ami az ép állapotot megrontja,
NE: a világegyetemben minden, ami b?vül, növekedik, keletkezik,
HAR: a világegyetemben minden, ami er?teljesen el?tör, kiemelkedik.

Ebb?l egyértelm?en megállapítható:

(14) *A gyökök axióma-rendszert képeznek. Ebb?l a rendszer elve is pontosan megállapítható. Az elv: a világ látható változásainak lényegük szerinti elkülönítése, szétválasztása. Maguk a gyökök pedig: ezen elkülönített részek megnevezései.*

Olyan rendszer ez, mint ami a prizmával állítható el?: ha a prizmával az észrevehetetlen tiszta fényt hullámhossz szerint részeire választjuk, "húzzuk szét", akkor az elkülöníthet? részek észlelhet?k, miáltal megnevezhet?k lesznek. És csak ezt követ?en tudunk beszélni, gondolkodni a fények világáról. Mindebb?l következ?en a gyökrendszer teremtett rendszer. A rendszer lényegéb?l megállapítható: a gondolkodás számára teremtett rendszer.

Kezdetben vala az ige. Azaz a megnevezés. Ennek valóságosságát bizonyítottuk a fentiekben.

Hogy egyel?re csak öt példát tudok hozni? Teljes biztonsággal csak ennyit; részeredmények belekeverését?l tartózkodom. De:

a) Ennyib?l is megállapítható egy tiszta rendszer léte. Ez az, amit bemutattam. Ha a többi szó nem illene e mélyen szellemi rendszerbe, akkor is feltétlenül kimondhatjuk, hogy van a szókincsünkben egy elkülöníthet? tiszta rendszer, mégpedig az, amit bemutattam.

b) Ha nem tiszta a rendszer, akkor már a megemlítettek esetében is er?s szórást tapasztalnánk. Ám nem ezt tapasztaljuk, következésképp joggal számíthatunk arra, hogy a további feltárás során kibontakoznak e rendszer további rétegei is.

c) Ha valóban 20 körüli lenne a gyökök száma, akkor a fenti bemutató már egynegyede a teljes rendszernek.

d) Továbbá ahogy fél ábécé, fél számjelsor stb. nem létezhet, a fenti rendszer sem lehet fél, vagy negyed. Következésképp a teljes rendszernek a nyelvünkben kell lennie, legfeljebb csak az fordulhat el?, hogy id?közben másféle (vagy egyenest rendszertelen) rétegek is kerültek közé, és ez elhomályosítja az összképet. Mert ez az axióma-rendszer vagy teljes, vagy nincs, és ez utóbbi esetében a fenti összefüggések sem lennének lehetségesek. (Lásd 13. és 14. tétel.)

e) Ha a gyökök rendszert alkotnak, akkor a gyöksorozat bármelyik részleteb?l is visszafejthet? a kezdet. (Mint például a bizonyos haladvány szerinti számsor egy részleteb?l is megállapítható a haladvány mértéke, és a töredékekb?l helyreállítható a teljes sorozat.) Továbbá az el?z?ekben egész másra alapozva is az adatott, hogy nyelvünkb?l visszafejthet? a kezdet.

A GYÖKÖK SZÁMA MEGVÁLASZTHATÓ

a) Láthattuk, hogy ez az axióma-rendszer úgy adódik, hogy a világot, mint teljességében érzékelhetetlen káoszt, az értelem számára "megfoghatóvá" tettük azáltal, hogy elkülönítettük egymástól a valami módon azonos lényeg?nek tekinthet? részeit.

b) Maga a gyökszó pedig úgy keletkezett, hogy az elkülönítés alapjául szolgáló lényegeket megneveztük.

Könny? észrevenni, hogy a fenti két pont semmit sem mond a gyökök számáról. Vagyis szabadon eldönthet?, hány részre és milyen szempontok alapján különítjük el a világegyetem látható változásait. Ha akarjuk 4, ha akarjuk 10, 20, netán 50 részt is elkülöníthetünk benne a fenti alapelvet betartva. Egyetlen kötöttség van csak: akár 4, akár 10, 20, 40 részre bontunk, a 4-nek is, a 10-nek is, a 40-nek is stb. "le kell fednie" a teljes világegyetemet. Vagyis mindegyik felbontás kerek egészet, elvontan értelmezve: mindig pontosan 1-et kell, hogy kiadjon. Mert bármennyi részt különítünk is el, mindig *úgyanazt az 1-et* bontjuk. Ezt könny? belátni. (Nyelvünkb?l tehát feltétlenül ki kell domborodjon a Világegyetem = 1 = minden azonossága.)

Mi a hatása a felbontással kapott részek kisebb vagy nagyobb számának? Ha csak néhány részre bontjuk a világegyetemet, akkor például négy gyökünk keletkezik. Könny? belátni, hogy e négy gyök segítségével nem lehet eléggé árnyaltan gondolkozni, beszélni a világegyetemr?l. Ha 80 részre bontjuk a világegyetemet, akkor pedig már nehéz eligazodni, hogy mi hova is tartozik éppen. Így van ez például a hangskálákkal is. Minél több részre osztunk egy oktávot, annál nehezebb megkülönböztetni a hangokat egymástól.

Vagyis a "használhatóság" elve is azt valószín?síti, hogy a gyökök száma 10-20 körül lehet. Ez természetesen nem zárja ki, hogy ne lehetne akár 7 rétegre való felbontással is a világról való gondolkodás számára használható nyelvet létrehozni.

Mindez tökéletesen ábrázolható fényképpel, illetve annak felbontásával is. Maga az alább látható kép a világegyetemnek, a "raszterek" száma pedig a gyökök számának felel meg. A képek összehasonlításával jól érzékelhetjük a gyökszám változtatásának hatását:

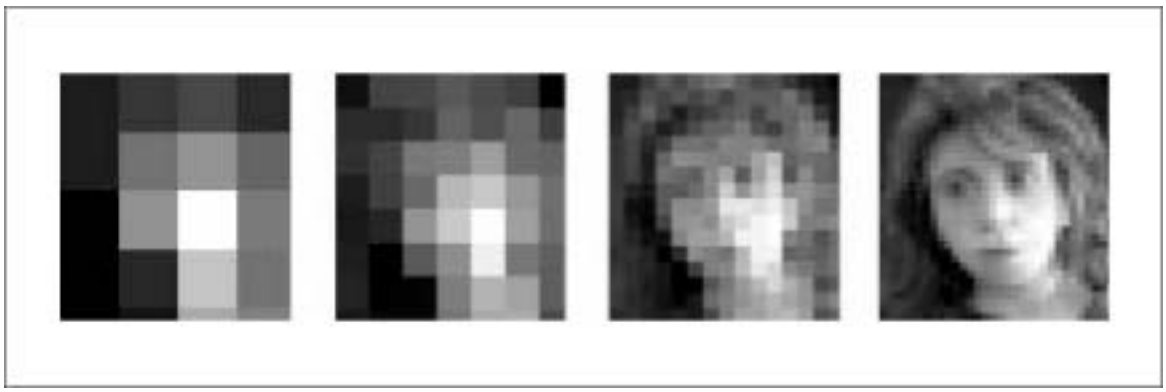

Balról jobbra haladva egyre több a gyök, itt a képen a gyöknek a "pixel" felel meg.

Tehát gyökei számát tekintve a mi nyelvünk csak egyike az ezen az elven létrehozható lehetséges nyelveknek. (Nem elképzelhetetlen, hogy volt [netán van is?] több így létrehozott nyelv.) Az elvre pedig azt lehet mondani, hogy egész egyszer?en zseniális. (A gyökök használatához persze játékszabályok is kellenek, err?l itt nincs hely szólni.) Mondhatni tehát: az így létrehozott nyelv teremtésre teremtett nyelv. Alkotásra és a lényeg lehet? legmélyebb megértésére. Nem csoda hát, hogy olyan elsöpr? hatással volt az ókor kialakuló nyelveire is: az ókor nagy nyelveit is ez a nyelv tette kultúrnyelvvé. Mindahányat. Ám a csak részleteket, töredékeket átvev?k és utódnyelveik számára a teljességben való gondolkodás elérhetetlen.

Egy nevét, címét nem megadó nyelvész – miután levelében kifejezte elismerését, és még tanácsokkal is ellátott – ezt írta nekem fedd?en: Nem szép dolog felemlegetni a nem magyar nyelvek "hiánybetegségeit". Felhánytorgatni valóban nem, de a világ alakulásán nem gondolkodni: b?n.

AZ ?SNYELV MODELLJE

A fentiek számtalan módon bizonyíthatók. Ezek közül itt most csak az egyik leglátványosabbat mutatom be. A szótárban lapozgatva könnyen megállapíthatjuk, hogy szókincsünk pontosan fraktál szervez?dés?.[6] Ez az alakzat a természet legalapvet?bb szervez?dési formája. A fa koronája, gyökere, minden él?lény, egyszóval minden, ami egy pontból valamilyen szervez? er? által irányítva burjánzik, növekedik szétfelé, eredend?en fraktál alakzatúvá válik. Ez az egybeesés lehet?vé teszi, hogy szókincsünket a lényegét teljes pontossággal bemutató modellel, mégpedig az úgyancsak tisztán fraktál felépítés? karfiollal ábrázoljuk:

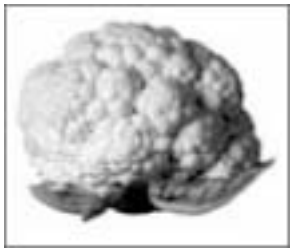

A karfiol azért emlékeztet íly er?sen az agyra, mert az agy (de akár a dióbél) is fraktál szerkezet?. Ezért lehet a karfiol nemcsak a magyar szókincs, hanem egyben az agy modellje is. De figyelem! Hiba ebb?l arra következtetnünk – a tudomány mai állása

szerint –, hogy a kertben a karfiolunk töpreng valamin.

A magyar szókincs tehát olyan szervez?dés?, mint a fent látható karfiol. Igaz, itt-ott kis rothadások jelentek meg a vezet? nyelvészek lebilincsel?en mosolygós nemtör?dömsége és egyéb szintén megvetend? hatások következtében, de ez a lényegen nem változtat. Mert a lényeg az, hogy

(15) *Fraktál alakzat csak egy pontból kifelé tartva jöhet létre, de csak akkor, és csakis akkor, ha minden egyes pontjának a keletkez? további pontokba átörökl?d? tulajdonsága már a legels? pontban is megvan.*

Ebb?l is egyszer?en adódik:

(16) *Amennyiben nyelvünk gyökrendszerre épül, szükségszer?en kitalált nyelv.*

Márpedig gyökrendszerre épül. Tehát az a jól el?készített mag, amely útnak indult bele a nagyvilágba: a gyökrendszer. Karfiol esetében ez a vet?mag, az ? összes tulajdonságával (t?zijáték esetében a patron). Nem nehéz belátni: a nyelvünk minden tulajdonságát magába foglaló magot annak *elvetése el?tt* létre kellett hozni. (Ez a megállapítás pedig segíti annak a kérdésnek a megválaszolását is, hogy miért nem ilyen mindegyik nyelv.)

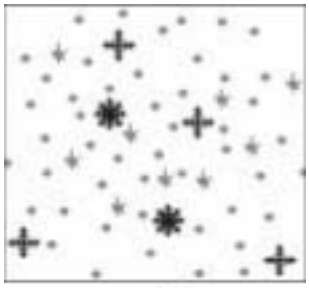

angol szókincs

Vagyis valakik leültek és kitaláltak egy nyelvet. Zaklató kérdés: milyen nyelvet beszélhettek? Annak is magas rend? nyelvnek kellett lennie, hogy általa ilyen elmés és mély találmány legyen megfogalmazható. Akkor pedig miért bíbel?dtek egy másik nyelv létrehozásával? Miféle új vizsgálandó cél bukkant fel akkoron, amelyhez új gondolkodási eszköz kellett? Továbbá jól látható, hogy ez a nyelv szétterjedt az egész földgolyón. Mikor? Hogyan? Miért? Újabb kérdések. (A távoli k?kor nagy titkok ?rz?je.)

Visszagondolván most a karfiolra és a gyökök lényegére, meg kell, hogy állapítsuk: ez a nyelv a természettel tökéletes összhangban lév? nyelv. Alapkövei a világmindenség részleteit adják meg, különítik el és nevezik meg, az alapkövek összessége pedig tökéletesen átfogja, "lefedi" a teljes világegyetemet. E nyelvben a test, a nyelv, az ész, a lélek, Isten és a természet összesimul. Ez az, ami felülmúlhatatlanul csodálatos. Ez a nyelv teremtett és teremt? nyelv. Teremtésre teremtett nyelv. Teremtésének pillanata nagyon távoli korba helyezhet?.

Ez a nyelv azóta is töretlenül ?rzi lényegét, mind a mai napig. Egyébként már nem lenne benne a ma is látható rend.

AZ ?SNYELV MAI NYOMAINAK ÁBRÁZOLÁSA

Láttuk, hogy például a KÖR gyök legalább 57 oldalnyi szó alapját adja a magyar–angol szótárban. Ennyi szó tehát szervesen kapcsolódik – amit ha síkon ábrázolunk, fraktálként egy hópihe-formát kapunk. Ha az angol szókincs tartalmilag megfelel? részét vesszük számba, akkor viszont egy széttöredezett kép rajzolódik ki:

Hogy ez-e a különbség, vagy sem, nem érdemes vitatkozni: tessék belenézni a szótárakba! (A HAR 1. 182–183. oldalain egy terjedelmes példasort is bemutattam.)

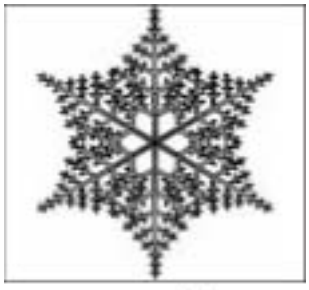

magyar szókincs

Könny? e két kép összevetésével megállapítani, hogy melyik a régebbi nyelv – mi több: melyik az ép, egészséges nyelv. Ám észrevehetjük azt is, hogy az angol szókincs sem teljesen porrá hullott világ. Elszórtan kis hópihe töredékeket is tartalmaz. S ha figyelmesebbek vagyunk, felfedezzük: épp ezek az ?si magyar szókincsb?l átszármazott töredékek.

A magyar nyelvnek úgyancsak nagy mennyiség? töredékeit találjuk meg Európa mindegyik nyelvében,[7] sokkal inkább a latinban (az etruszkok révén, ?k csináltak ábécét is a latinoknak), méginkább az ógörögben, még ennél is inkább az ?sgörögben. (Ez utóbbi kett?re el?z?leg mutattam már pár terebélyes angol szókincs magyar szókincs példát.[8]) Mindebb?l szintén tisztán következik, hogy a magyar nyelv Európa ?snyelve. Szükségszer?en az ókor kezdetét megel?z?en is itt volt Európában (és a teljes mediterráneumban). Tehát így is be kell látnunk, hogy az ?snyelv keletkezése a távoli k?korba helyezend?. Mindez természetesen semmit sem mond arról, hogy végül is hol, különösképp mikor találták ki. A genetikai és régészeti nyomok azt mutatják, hogy (hacsak nem volt már el?bb is itt) 45-43 000 évvel ezel?tt került Európába valahonnan. Ezt igazoltam jómagam is az írásjelek révén a JEL JEL JEL cím? könyvemben. A titkok megoldásai mindig további titkokat fednek fel.

Végül egy következmény, itt most már csak bizonyítás nélkül: Id?ben minél mélyebbre megyünk, az írások annál nagyobb valószín?séggel magyarul "szólalnak meg".

Jegyzetek

1. Iskolás gyerekek hülyéskednek: túrosz, kútosz, kertosz, parasztiosz, tanyaosz, népiosz, bolindosz, füathalosz, ifiosz, gombosz, madarosz, kopasz, kell, aligosz, teleosz, ájtétosz stb., vagy kissé máshogy torzítva: vaulo-vályú, kszérosz-száraz, tarrhion-tarhonya, tajszta-tészta, pütie-pite, trokta-trakta, küminosz-kemény, khételya-kétely, krika-karika, szümpszauté-szomszéd, kémosz-kém, puria-pára, lugajosz-lugas, raküla-rokolya, szükhna-szoknya, szülo-szül?, mokiz-mókáz, pajzón-pajzán, órejász-óriás, megasz-magas, hosszosz-hosszú, pedza-pedz, szész-szösz, thinüder-tündér stb. Avagy a diákok netán csak felolvasnak az ógörög szótárból? Elárulom: ez utóbbi az igaz. Vajon miért támad bennünk zavar, szégyenérzet, "távozz t?lem sátán" érzet egy ilyen felsorolás láttán. Mi mutatható fel a finn egészéb?l már csak ennyihez viszonyítva is? Porszem a hegyhez képest. Akkor pedig…? Példák garmadáját mutatom be a HAR 1–2. kötetében, különösképp sokat az el?készületben lev? HAR 2-ben. (*HAR avagy Európa 45 000 éves szellemi és nyelvi öröksége*. 1. kötet. Pilisszentiván, 2004, Fríg Kiadó.)
2. Czuczor Gergely–Fogarasi János: *A magyar nyelv szótára*. 1–6. köt. Pest, 1862–1871, Emich.
3. Kiss Dénes: *Aki fázik, fát keres*. Budapest, 2001, Püski.
   Kiss Dénes: *Az ?SEGY titka és hatalma, avagy a magyar nyelv tana*. Budapest, 1995, Püski.
   Kiss Dénes: *Bábel el?tt*. Budapest, 2002, Püski.
   Kiss Dénes: *Bábel után*. Budapest, 2004, Püski.
4. Marácz László: Nyelvi és képi gyökök – a magyar kultúra megtartói. *Ökotáj*, 2002. 29–30. sz.
5. Ezt a gyökszótárt teljes terjedelmében jómagam is közzétettem *A k?kor él? nyelve* cím? könyvem függelékeként. Pilisszentiván, 2003, Fríg Kiadó.
6. Lásd b?vebben uo. 138–157. o.
7. Lásd HAR 2. kötetét.
8. Dr. Aczél József nyelvész *?sgörög eredetünk és a szkíta-kun nyelv* címmel 1924-ben megjelent könyvében meghökkent? mennyiség? ?sgörög-magyar szót tárt fel a magyarnál sokkal régebbi kun-magyar szókincsre mint katalizátorra építve, és igazolta, hogy az ?sgörög nyelv még tiszta szkíta nyelv volt. (Aczél József könyvének újraszerkesztett, b?vített változata 2004-ben megjelent a Fríg Kiadónál.)

Ökotáj, 33–34. sz. 2004. 28–44. o.

Varga Csaba - okotaj.hu

A cikk eredetije itt olvasható

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következ? címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló